

Julija Škarabot Plesničar

EVALVACIJA PROJEKTA SUPER PSIHOLOG

Uvod in ozadje

Evalvacija projekta predstavlja zunanji pogled na izvedbo projekta SUPER PSIHOLOG. Njen namen je nadzor nad projektom in pregled dosežkov ter ocena, v kolikšni meri je projekt prispeval k ciljem, ki si jih je sam zastavil, ter k ciljem Norveškega finančnega mehanizma. Od drugih evalvacij, pripravljenih v okviru projekta SUPER PSIHOLOG, se razlikuje po tem, da se ne osredotoča toliko na učne rezultate aktivnosti, ki so bile v projektu izvedene. Njen cilj je večja preglednost in odgovornost nosilcev projekta do financerjev, strokovne ter splošne javnosti.

Norveški finančni mehanizem, s strani katerega je projekt financiran, ima svojo metodologijo za ocenjevanje, opredeljeno v *Smernicah za evalvacijo Programa EGP in Norveškega finančnega mehanizma 2009–2014* (Evaluation Guideline: EEA and Norwegian Financial Mechanisms 2009-2014, 2011). Glede na to, da je metodologija pripravljena za evalvacijo celotnih programov, smo jo za potrebe evalvacije konkretnega projekta smiselno priredili.

Evalvacija projekta SUPER PSIHOLOG je usmerjena v preverjanje sledečih osnovnih kriterijev:

- ustreznost,
- učinkovitost,
- uspešnost,
- vplivnost ter
- trajnost rezultatov.

Evalvacija je celovita, saj vsebuje vse kriterije, opredeljene v *Smernicah za evalvacijo Programa EGP in Norveškega finančnega mehanizma 2009–2014* (Evaluation Guide-line EEA and Norwegian Financial Mechanism 2009-2014, 2011). Temelj za izdelavo načrta evalvacije je predstavljal *Načrt izvajanja projekta* (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2014), kjer so bile vsebine, namenjene evalvaciji, že nakazane.

Zunanja evalvacija obravnava sledeče ciljne skupine:

- mentorirance,
- mentorje,
- supervizorje,
- norveške supervizorje,
- vodjo projekta, koordinatorko projekta ter ostale projektne sodelavce.

Zaradi pilotne narave je bila v projektu pripravljena vrsta anketnih vprašalnikov. Sodelavci projekta so evalvirali rezultate teh anket v skladu s svojimi raziskovalnimi nameni. Kot zunanja evalvatorica sem poleg priprave in analize »svojih« anket smiselno uporabila tudi rezultate drugih anket ter jih evalvirala z namenom preverjanja uresničevanja projekta, predvsem glede na kriterije uspešnosti ter vpliva. V tem prispevku je predstavljena vmesna evalvacija. Končna evalvacija projekta je bila pripravljena ob koncu projekta, ko so bila izdelana tudi priporočila partnerjem ter financerju za nadaljnje delo.

Izsledki in zaključki

Projekt je sledil začrtanim ciljem

Med ključnimi izzivi in potrebami Republike Slovenije na področju javnega zdravja, kot jih opredeljuje *Program Norveškega finančnega mehanizma 2009–2014 za Slovenijo* (Ministrstvo RS za gospodarski razvoj in tehnologijo, 2013), najdemo tudi ugotovitev, ki je ključna za projekt SUPER PSIHOLOG, in sicer da »je področje javnega zdravstva in osnovne preventive deležno premajhnega financiranja, zato je izvajanje novih konceptov in mehanizmov počasno« (str. 4).

Projekt SUPER PSIHOLOG sodi v podpodročje Izboljšanje storitev na področju duševnega zdravja, katerega cilj je bil »vzpostavitev novih modelov in konceptov krepite duševnega zdravja, vključno s psihosocialno pomočjo otrokom in mladostnikom, preprečevanjem in obravnavo medvrstniškega nasilja ter razvojem in izvajanjem celovitih programov za preprečevanje samomorov. Cilj je [bil] tudi dvig znanja in veščin različnih profilov strokovnih delavcev na področju duševnega zdravja« (Ministrstvo RS za gospodarski razvoj in tehnologijo, 2013, str. 9).

Prednostne ciljne skupine omenjenega podpodročja, ki se nanašajo na projekt, so bili »strokovni delavci, ki so v stiku z ranljivimi skupinami ter delajo na področju dejavnost javnega zdravja, osnovnega zdravstvenega varstva, izobraževanja, socialnega varstva in sorodnih področjih ter v nevladnem sektorju« (Ministrstvo RS za

gospodarski razvoj in tehnologijo, 2013, str. 9). Predvideni prednostni vrsti dejavnosti, navedeni v razpisni dokumentaciji, sta bili med drugimi (i) razvoj in vzpostavitev novih modelov in konceptov krepitve duševnega zdravja in preprečevanje samomorov, in (ii) programi za usposabljanje strokovnega kadra na področju duševnega zdravja, preprečevanja samomorov in nasilja.

Projekt SUPER PSIHOLOG v svoji izvedbi sledi načrtanim ciljem in s tem prispeva k izpolnjevanju prioritet Norveškega finančnega mehanizma, kar potrjujejo tudi aktivni udeleženci projekta. Ti so v času izvedbe preko evalvacij usposabljanj in supervizirane prakse potrdili, da je projekt »zelo dobro zastavljen« in da so »vsebine relevantne za stroko«.

Udeleženci usposabljanj so potrdili pravilnost zaporedja vsebin, ki so bila podana v treh modulih. Po njihovem mnenju so se vsebine smiselno nadgrajevale ter na primeren način povezovala teorijo in prakso. Mentoriranci so potrdili, da so bile teme, obdelane v procesu mentoriranja, za njih potrebne. Mentorji so pridobili znanja, ki so po njihovem mnenju nujna za sistematično in poglobljeno delo, supervizorji so bili deležni koristne podpore norveških strokovnjakov.

Glede časovne ustreznosti ocenjujemo, da so aktivnosti potekale skladno z Načrtom izvedbe projekta (glej Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2014). Projekt se je začel izvajati več kot pol leta kasneje zaradi zamude nosilca programa NFM pri ocenjevanju vlog, ki so prispele na razpis. Po odobritvi se je projektna ekipa uspela zelo hitro sestaviti, angažirati mentorje in supervizorje ter izpeljati vse začetne korake, ki so omogočili tekočo nadaljnjo izvedbo. Predviden vrstni red aktivnosti se je izkazal za ustreznega. Čas izvedbe projekta se je z dovoljenjem financerja za pol leta podaljšal, kar je partnerjem omogočilo boljšo izvedbo, evalvacijo in pripravo vseh rezultatov projekta.

Projekt je bil ustrezno finančno zastavljen

Preverjali smo, ali so bile aktivnosti, izvedene v okviru projekta, stroškovno učinkovite glede na rezultate. Iz projektne dokumentacije je bilo razvidno, da so imeli večino stroškov dela partnerji, ki so javni zavodi in so projektno delo umestili v ustrezne plačne razrede. Tudi partnerji, ki so nevladne organizacije, so svoje stroške dela umestili v primerne okvirje. Zaradi naknadnih omejitev financerja glede upravičenosti stroškov dela so bile nekatere dejavnosti prenesene na zunanje izvajalce. V primerjavi s podobnimi cenami na tržišču zunanji izvajalci niso dosegali previsokih zneskov.

Za aktivnosti, ki so stale več, kot je bilo predvideno, kot so npr. stroški norveških supervizorjev, so partnerji uspeli najti notranje rezerve in niso presegali načrtovanega finančnega okvirja. Da ne bi presegli predvidenih stroškov, so projektni sodelavci določili maksimalne zneske za dogodek, udeleženca ali promocijsko orodje, s čimer

so stroške lažje obvladovali. Tudi po mnenju vodje projekta je bil projekt ustrezno finančno zastavljen, načrtovani zneski potrebnih stroškov so bili ustrezni skupaj z lastno udeležbo.

Doseženi so bili glavni učinki projekta

Splošni cilj projekta, ki se je izvajal v okviru programskega področja Pobude za javno zdravje, tj. cilj doseči izboljšane storitve na področju duševnega zdravja, je predstavljal izhodišče za oceno uspešnosti. Na podlagi Načrta izvedbe projekta (FFUL, 2014) je bil pričakovan glavni učinek projekta večja usposobljenost na področju duševnega zdravja strokovnjakov v primarnem zdravstvenem varstvu in ostalih strokovnjakov. Snovalci projekta so se zavezali, da bodo usposobili 155 delavcev, od tega 50 psihologov začetnikov, 25 študentov, 25 mentorjev, 5 supervizorjev in 50 drugih psihologov. Projekt je dosegel in deloma tudi presegel zastavljene kazalnike.

Uspešnost izvedbe usposabljanj je bila ocenjena na podlagi izpolnjenih anket udeležencev. Namen prvega modula je bil usposobiti mentorje za vodenje supervizirane prakse po kompetenčnem pristopu. Udeleženci so pridobili strukturo in teoretične smernice za sistematično izvajanje prakse, najbolje pa so ocenili interaktivno delo v skupinah ali v parih z mentoriranci. Drugi modul na temo razvoja kompetenc supervizije sta vodila norveška supervizorja eksperta, ki sta predstavila mnoge nove poglede, pristope in znanja, kar je udeležence navdušilo in jih po njihovem mnenju dobro pripravilo na vodenje supervizirane prakse. Namen tretjega modula je bil opolnomočiti strokovnjake za delo na področju duševnega zdravja. Izvedba je bila s strani udeležencev dobro ocenjena, želeli bi si več takih usposabljanj.

Na projektni konferenci »Kakšno mentorstvo potrebujemo«, ki je bila 18. novembra 2016 v Ljubljani, je 75 % anketiranih odgovorilo, da se jim zdi pristop, s katerim projekt SUPER PSIHOLOG razvija mentorstvo psihologa začetnika, uspešen. Večina (64 %) jih je tudi menila, da bodo rezultati projekta uporabni za nadaljnje delo.

Informacije o napredku ciljnih skupin so bile zbrane z več strani: najprej na podlagi samoocene napredka ciljne skupine, nato še s pomočjo ocene s strani drugih deležnikov oz. ciljnih skupin. Z navzkrižnim preverjanjem smo zasledovali čim bolj relevantne ocene z vidika projekta. Mentoriranci so v anketah pozitivno ocenili svoj napredek, prav tako delo svojih mentorjev. Tudi mentorji so poročali o napredku svojih mentorirancev, razvoju lastnih kompetenc ter uspešnem sodelovanju v supervizijskih skupinah.

Supervizorji so napredovali v svojem profesionalnem razvoju, kot sta potrdila tudi norveška supervizorja Mona Duckert in Bjarte Kyte v intervjuju 6. februarja 2016. Poudarila sta, da se je skupina supervizorjev v času projekta ogromno naučila in je dobro usposobljena za nadaljnje delo. Supervizorje odlikuje odprtost, motiviranost in odločnost. Norveška supervizorja sta zaradi kulturnih razlik prilagodila svoj program,

v bodoče pa bosta na Norveškem uporabila tudi nekaj rešitev, ki sta jih spoznala pri slovenskih kolegh.

Subjektivno razumevanje uspešnosti smo zajeli s pomočjo ankete na zaključnem srečanju za aktivne udeležence projekta SUPER PSIHOLOG, ki je bilo 9. aprila 2016 v Kopru. Vsi udeleženci so ocenili projekt kot uspešen oz. zelo uspešen, pri čemer je treba upoštevati pričakovano statistično napako, saj so se dogodka udeležili samo zadovoljni udeleženci. Kljub temu predstavljajo njihova razmišljanja dobro oceno in dragocen uvid v razumevanje namena projekta, v katerem so sodelovali.

Navedli so sledeče kriterije uspešnosti projekta: pozitivno vzdušje in dobro počutje, kreativnost in zanos, kompatibilna ekipa sodelavcev; dobra organizacija in podpora aktivnim udeležencem, visoka udeležba na usposabljanjih in na zaključnem dogodku; prenos znanj, praks in mnenj med različnimi generacijami in področji dela, profesionalni razvoj; nova osebna poznanstva ter povezovanje psihologov po Sloveniji, večja motiviranost za mentoriranje, večji pomen supervizije, višja kakovost dela, začetek sistematičnega razvoja supervizirane prakse in njegova promocija, boljše poznavanje kompetenčnega modela *EuroPsy* itd.

Tudi aktivnosti v sklopu informiranja in obveščanja so se v projektu izvajala v skladu s predvidenim načrtom. Vmesna evalvacija dosega in uspešnosti informiranja je bila izvedena na konferenci »Kakšno mentorstvo potrebujemo«. Iz rezultatov ankete, ki so jo izpolnili udeleženci, izhaja, da je velika večina udeležencev konference poznala spletno stran projekta ter spremljala Facebookov profil Društva psihologov Slovenije, na katerem so bile objavljene tudi novice o projektu SUPER PSIHOLOG. Za konferenco jih je večina izvedela preko vabila Društva psihologov Slovenije oz. preko drugih elektronskih obvestil. Večina je na konferenci dobila dovolj informacij o projektu, zadovoljni pa so bili tudi z organizacijo konference.

Model supervizirane prakse psihologov ima dolgoročen potencial

V projektu je bil pripravljen, pilotno izveden ter podrobno dokumentiran model supervizirane prakse v skladu ter s pomočjo načel *EuroPsy*. Pilotna izvedba je dokazala, da supervizirana praksa psihologom začetnikom nudi ustrezno podporo, ki posledično vodi k višji kakovosti psiholoških storitev.

Aktivni udeleženci zaključnega srečanja projekta, ki je bilo 9. aprila 2016, so v odgovorih na anketna vprašanja navedli poleg pozitivnih učnih rezultatov tudi mnoge druge prednosti, ki jim jih je prineslo sodelovanje v projektu. Na osebni ravni so to predvsem boljše poznavanje sebe in svojih kompetenc, trdnost, zaupanje vase, vedoželjnost, nova osebna poznanstva, veselje do prenosa znanj oz. skrb za razvoj drugih, aktivno poslušanje, boljše organiziranje itd.

Na strokovnem nivoju je projekt doprinesel k večjemu pomenu nenehnega učenja, preverjanju lastnih kompetenc, poznavanju dobrih praks, več refleksije, skrbi zase,

želji postati mentor v prihodnje itd. Na delovnem mestu so izpostavili možnost prenosa teoretičnih znanj v prakso, bolj kakovostno delo s klienti, nove ideje, zavedanje pomena intervizije in supervizije, večjo časovno učinkovitost, boljše sodelovanje s sodelavci, prepoznavanje dobrega delovnega okolja, sprostitvev, boljše usklajevanje družinskega in profesionalnega dela itd.

Po mnenju anketirancev na zaključnem srečanju je projekt SUPER PSIHOLOG uspel pripraviti pomembna izhodišča za učinkovit prenos modela v prakso ter poenotene smernice za mentoriranje psihologov začetnikov. Po njihovem mnenju bo projekt prispeval h krepitvi in razvoju psihološke dejavnosti, boljšemu oblikovanju poklicne identitete in večji identifikaciji s stroko, izboljšanju profesionalnih odnosov, uspešnejšemu strokovnemu povezovanju, višji etičnosti, samoregulaciji stroke ter boljšemu poznavanju psihološkega dela s strani splošne javnosti in potencialnih uporabnikov.